Region Stockholm

32

Svar på skrivelse från (S) om bristerna i Region Stockholms hörselvård

HSN 2021-2093

Hälso- och sjukvårdsnämnden
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Rehabilitering-Habilitering-Försäkringsmedicin...
Kerstin Malmgren

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2021-11-25

HSN 2021-2093

Hälso- och sjukvårdsnämnden

Svar på skrivelse från (S) om bristerna i Region Stockholms hörselvård

Ärendebeskrivning

I en skrivelse till hälso- och sjukvårdsnämnden föreslår Socialdemokraterna att en handlingsplan tas fram för en tryggare hörselvård i Region Stockholm samt att en särskild översyn av vårdval primär hörselrehabilitering genomförs. Det föreslås även att ”Fritt val av hjälpmedel” inom hörselvården avskaffas samt att möjligheten att införa ett krav i förfrågningsunderlag om att deltagande vårdgivare, eller deras ägare, inte får tillverka eller sälja medicintekniska produkter ses över.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande
Skrivelse från Socialdemokraterna

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar följande:

Skrivelsen anses besvarad.

Förvaltningens motivering till förslaget

Bakgrund
Vårdval primär hörselrehabilitering infördes 2011 i Region Stockholm. Vårdvalet vänder sig till vuxna personer med lätt till måttlig hörselnedsättning. Det finns i dagsläget 54 hörselmottagningar inom vårdvalet. Av dessa ägs 30 av koncerner som även äger företag som producerar hörapparater. År 2020 provade cirka 23 000 personer ut hörapparat, av dessa utfördes 92 procent av inom vårdvalet.

Nationellt kvalitetsregister för hörselrehabilitering inkluderar hörselrehabiliteringar med hörapparat för vuxna, 18 år eller äldre. Registret är en del av de nationella kvalitetsregistren och är ett delregister under nationellt kvalitetsregister för öron-, näs- och halssjukvård.

Rekvisitioner för Fritt val av hjälpmedel infördes 2010 i Region Stockholm (dåvarande Stockholms läns landsting), med syftet att öka inflytandet, delaktigheten och valfriheten för hjälpmedelsanvändaren. Möjligheten att välja en rekvisition för Fritt val av hjälpmedel och med den köpa sitt hjälpmedel finns för personer med hörsel-, syn- och rörelsenedsättning.

Överväganden
Undersökningen i Nationellt kvalitetsregister för hörselrehabilitering baseras på en internationell enkät med ett antal kompletterande frågor. De frågor som är relaterade till varandra har i resultatet slagits samman till en indikator.

Huvudindikatorn tillfredställelse/nytta visar på en longitudinell ökning i hela landet sedan 2017. Detta gäller även för Region Stockholm, men resultatet för regionen är trots det fortsatt lägst i landet. För indikatorn kontakt/information ligger Region Stockholm även här lägst i landet. Gällande indikatorn funktion har resultatet för Region Stockholm varierat genom åren och ligger 2020 på plats 12 av 18. Skillnaden är stor mellan mottagningar i landet med liknande uppdrag som primär hörselrehabilitering. Detta gäller även för mottagningar inom Region Stockholm, där *en* mottagning har bäst resultat för huvudindikatorn i landet och övriga sprider sig över hela skalan. Det finns dessutom en fråga om respondenten fick besöka kliniken i rimlig tid. Där kommer svaren för Region Stockholm på tredje plats av 18 regioner som deltar.

Tillgängligheten till primär hörselrehabilitering är god i länet. Enligt Hörselskadade i siffror 2017, en rapport som Hörselskadades riksförbund tagit fram, är andelen personer över 16 år med hörselnedsättning som använder hörapparat hög i Stockholms län jämfört med många regioner i landet.

Förvaltningen genomför årliga uppföljningar av avtalen inom primär hörselrehabilitering. Dels uppföljning av data enligt en uppföljningsmatris, dels via enkäter till leverantörer inom vårdvalet och patienter. Uppgifterna samlas i en årsrapport per avtal där vissa punkter är kopplade till målrelaterad ersättning. Årsrapporten och resultatet från kvalitetsregistret

ligger till grund för årliga uppföljningsmöten samt även till grund för revideringar av vårdvalet.

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen arbetar systematiskt med att utveckla uppföljningen på olika nivåer, från systemnivå, vårdområdesnivå till avtalsnivå. Kvalitetsdialoger är ett exempel på metod som utvecklas och testas inom förvaltningen. Syftet med kvalitetsdialoger är att, med utgångspunkt från målet med vårdgivarnas uppdrag, fokusera på kvalitet och nyttan för invånare och patienter. Genom att stimulera kvalitetsutveckling och gemensamt lärande kan förbättrade kvalitetsutfall uppnås på både verksamhets- och systemnivå.

Regionalt programområde öron-, näs- och halssjukdomar har tagit fram mål och insatsområden. Ett av dessa gäller hörselnedsättning och audiologi. Det har framkommit att det föreligger både nationella och regionala ojämlikheter i omhändertagandet av patientgruppen personer med hörselnedsättning. Området är nationellt prioriterat och två arbetsgrupper, kopplade till Nationellt programområde öron-, näs- och halssjukdomar, tar fram kunskapsstöd för vården av dessa patienter. Under verksamhetsår 2021–2022 kommer Regionalt programområde öron-, näs- och halssjukdomar påbörja implementering av framtagna kunskapsstöd. En regional tvärprofessionell arbetsgrupp har bildats för att driva detta arbete där patientrepresentation kommer ingå.

Vi utprovning av hörapparat tas en hjälpmedelsavgift på 600 kr ut oavsett om hörapparater förskrivs ur regionens sortiment eller via Fritt val av hjälpmedel.

Fritt val av hjälpmedel inom primär hörselrehabilitering kan ge en större valfrihet för hjälpmedelsanvändaren, men det kvarstår svårigheter att säkerställa att hjälpmedelsanvändaren vid utprovningstillfället gör ett självständigt val. För att underlätta att patienten gör ett medvetet val vid användning av rekvisition för Fritt val av hjälpmedel har det bland annat gjorts förändringar i förfrågningsunderlaget för vårdval primär hörselrehabilitering. Riktlinjer för kriterier för förskrivning av hjälpmedel har också förtydligats för att i möjligaste mån säkerställa att det är patientens behov som ligger till grund för förskrivningen.

Då kostnaden för Fritt val av hjälpmedel inom hörselområdet ökar och användandet av rekvisitioner är hög jämfört med förskrivning via regionens hjälpmedelsverksamhet ser förvaltningen fortlöpande över Fritt val av

hjälpmedel. Under hösten 2021 görs en fördjupad granskning av Fritt val av hjälpmedel inom främst hörselområdet.

Enligt statistik gällande andel av rekvisitioner för Fritt val av hjälpmedel per mottagning verkar inte ägandeskapet av hörselmottagningen vara avgörande om mottagningen har en hög andel rekvisitioner framför förskrivning ur regionens sortiment. I statistik från de senaste tolv månaderna framkommer större skillnader gällande andel Fritt val av hjälpmedel mellan mottagningar inom samma koncern än mellan fristående mottagningar och mottagningar inom en koncern som även äger företag som tillverkar hörapparater. Alla hörselmottagningar, oavsett om de ägs av en koncern som även äger företag som tillverkar hörapparater eller är en fristående mottagning, har förutom regionens sortiment även produkter till försäljning på mottagningen. Produkterna säljs via rekvisitioner eller via privat försäljning.

Förvaltningen bedömer att det torde saknas rättslig grund enligt lagen om valfrihetssystem (2008:962) att införa ett generellt krav om att företag som själva eller vars ägare producerar, tillverkar och säljer medicintekniska produkter och hjälpmedel samt läkemedel inte får delta i vårdvalssystem inom Region Stockholm.

Anders Ahlsson
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Anna Ingmanson
Avdelningschef

Beslutet ska skickas till
Akten

Godkänd av Anders Ahlsson, 2021-11-25

Hälso- och sjukvårdsnämnden

SKRIVELSE
2021-09-28

Socialdemokraterna
FRAMTIDSPARTIET

Skrivelse om bristerna i Region Stockholms hörselvård

Det nationella kvalitetsregistret för hörselrehabilitering sammanställer årligen rapporten över hörselvården i landets regioner. I 2020 års rapport noteras dessvärre ännu en gång ett bottenresultat för Region Stockholm. Detta är en trend som påvisats under flera år. Socialdemokraterna ser med stor oro på bristerna i stockholmarnas hörselvård och menar nu att det krävs åtgärder för att säkerställa en trygg och välfungerande hörselvård i vår region.

Särskilt allvarligt är att Region Stockholm under flera års tid har haft sämst resultat i landet när det gäller patienternas upplevda tillfredställelse eller nytta efter rehabiliteringen, vilket även i rapporten lyfts fram som den viktigaste indikatorn. Dessutom ligger vår region i botten när det gäller delaktighet. Trots Moderaternas privatiseringar upplever patienterna inte mer delaktighet här än i andra regioner. Detta är dessvärre inte förvånande med tanke på att patienter och patientorganisationer under lång tid larmat om bristerna i det som kallas Fritt val av hjälpmedel inom hörselvården.

Fritt val är tänkt att öka brukarens möjligheter att välja hjälpmedel ur ett bredare sortiment än det regionen har upphandlat, men man ska inte känna sig tvingad att välja andra hörapparater. Idag berättar fler och fler om hur de inte har informerats om regionen eget sortiment utan enbart hänvisats till andra alternativ ibland till mycket höga priser.

De brister som finns i systemet har bland annat belysts av Statens medicinsk-etiska råd (2015), i regionens fördjupade uppföljning (2015), av socialstyrelsen (2016) och i den statliga hjälpmedelsutredningen (2017). Fritt val av hjälpmedel har gett sämre valfrihet och lägre vårdkvalitet, samtidigt som det lett till högre kostnader för både regionen och enskilda individer. Två faktorer som ligger till grund för dessa utmaningar är otydligheten i systemet med hörselcheckar och bristen på transparens vad gäller priser på hörapparater.

I Region Stockholm finns ett 50-tal audionommottagningar. Enligt Hörselskadades riksförbund har ingår över hälften av dessa mottagningar i bolag som själva tillverkar hörapparater. Denna otydliga gränsdragning

mellan industri och vårdgivare skapar tydliga intressekonflikter. Incitamenten för att få patienterna att köpa de egentillverkade apparaterna är tydliga. Det är därför inte förvånande att 93% av alla hörapparater idag köps, trots att regionen tillhandahåller avgiftsfria hjälpmedel.

Det är tydligt att fritt val av hjälpmedel framförallt gynnar hörapparatsindustrin, och inte stockholmarna. Den bristande uppföljningen och kontrollen av denna vård gör det alldeles för lätt att få patienter att betala stora summor för att få tillgång till hörapparater de egentligen skulle kunna få avgiftsfritt. Detta system undergräver jämlikheten och förtroendet för vården och därför menar vi socialdemokrater att det måste reformeras. Hälso- och sjukvårdsnämnden bör se över ”Fritt val av hjälpmedel” inom hörselvården, och därmed återgå till att brukare av hörapparater i första hand ska ha möjlighet att välja sådana ur regionens upphandlade sortiment.

Socialdemokraterna föreslår hälso- och sjukvårdsnämnden besluta

Att uppdra åt hälso- och sjukvårdsnämnden att utifrån bristerna i hörselvården ta fram en handlingsplan för en tryggare hörselvård i Region Stockholm

Att uppdra åt hälso- och sjukvårdsnämnden att som ett led i denna granskning göra en särskilt översyn av vårdval primär hörselrehabilitering

Att uppdra åt hälso- och sjukvårdsnämnden att avskaffa ”Fritt val av hjälpmedel” inom hörselvården.

Att uppdra åt hälso- och sjukvårdsnämnden att se över möjligheten att införa ett krav i förfrågningsunderlag om att deltagande vårdgivare, eller deras ägare, inte får tillverka eller sälja medicinsktekniska produkter.